



## 117' με τη Λένα Μαντά

Ένα δείπνο με τη συγγραφέα-χρουωρυχεί της ελληνικής λογοτεχνίας.

Ένα πράγμα που μου κλοτσάει στον γραπτό λόγο, από τα δημοσιογραφικά κείμενα μέχρι την πεζογραφία, είναι η υπερβολική χρήση των σημείων στήξης. Αποσιωπητικά, θαυμαστικά, με απουσιοντούντουν, τα θεωρώ ένα διαρκές «κλείσιμο ματιού» από τον γρύφοντος προς τον αναγνώστη – προτιμώ τα συναισθήματα να μου δημιουργούνται μέσα από την ίδια τη δύναμη των λέξεων και όχι να χειραγωνύνται. Δεν μπορώ όμως να μη σεβαστώ την επιλογή της Λένας Μαντά να χρησιμοποιεί χωρίς φειδώ τη στήξη στα γραπτά της, αφού, όταν τη ρωτώ γιατί το επιλέγει, μου λέει με παιδιάστικη ευλυκρίνεια «πόσο της αρέσει, πόσο τρελαίνεται, ειδικά για τα αποσιωπητικά που δίνουν έμφαση». Δεν μπορώ να μη

σεβαστώ γενικώς το μεγαλύτερο εκδοτικό φαινόμενο του 21ου αιώνα για την Ελλάδα.

Η Λένα Μαντά επιμένει να γράφει «με το ένοτικτο» ό,τι θα άρεσε και στην ίδια να διαβάσει και αρνείται πειματικά να απομακρυνθεί από αυτό το μοτίβο. Διαβάζει ελληνική λογοτεχνία, ιστορικά, αστυνομικά, και δεν θεωρεί ρομαντικά τα δικά της μυθιστορήματα, αλλά ότι εκπροσωπεί το κοινωνικό είδος. Το γεγονός πως ό,τι της αρέσει τυχαίνει να το απολαμβάνουν και εκατομμύρια Έλληνες αναγνώστες, άνθρωποι που την ακολουθούν πιοτά για νάνο από μία δεκαετία σε κάθε νέο της πόντημα, δεν ξέρω αν τελικά λέει κάτι για τον «μέσο όρο» ή για τη δική της ικανότητα να εντοπίζει και να γραπτώνει τον





## 117' με τη Λένα Μαντά



παλμό και τις ανάγκες του κοινού. Όταν ράθησα, για παράδειγμα, τη μητέρα μου, το ποινιό μου παράδειγμα φανατικής της αναγνώστριας, «νατί τη διαβάζει», μου απάντησε «νατί τα βιβλία της με έκουφαράν», διαβάζοντας παντού, η γλώσσα είναι εύκολη και τα νοήματα κατανοητά, δεν χρειάζεται να είμαι απόντα συγκεντρωμένη και να υπάρχει σιωπή, δεν μου δημιουργούν άγχος ώστε να χάνω τον ύπνο μου».

Όταν η Λένα Μαντά φτάνει στο ραντεβού μας, συνδευόμενη από τον ούργο της και τη διευθύντρια δημοσίων σχέσεων των εκδόσεων Ψυχογίος, είναι κάπιος «τοπωμένη». Ευτυχώς ο χώρος επιτρέπει τη χρήση του αγαπημένου της ηλεκτρονικού ταυτόρου – ειδιλλίως αντιλαμβάνομαι ότι θα έχαμε πρόβλημα. Έχει μάλιστα ενημερωθεί ότι σε δύο μέρες πρέπει να αναχωρήσουν για Τίρανα, μα αφορμή την κυκλοφορία του τέταρτου βιβλίου της στα αλβανικά, για ένα γεμάτο διήμερο που θα περιλαμβάνει παρουσιάσεις και ομιλία στην πανεπιστήμιο, μία εβδομάδα μόλις μετά τη επίσκεψή της στην Κύπρο. Δεν αντέχει το ζεβδάμευ, μου εξηγεί, παρόλο που επί μια δεκαετία έχει οργάνωσε πάτημολες φορές την Ελλάδα σε περιόδους, στοχειό που διαπιστώνω ότι ούνουρα έχει συντελέσει στη σωρτική εμπορική της επιτυχία, μα και το ευρύ κοινό έχει εικόνα για τον άνθρωπο πίσω από τις γραμμές. «Κάποτε, για να με έκουψανοι, ο άντρας μου μόνο λαμπάδα στον άγιο δεν έταξε. Είμαι αυτοδιασκεδάζομενο άτομο, δεν

τελευταίο βιβλίο της. Γράμμα από Χριστό, εκδόθηκε τον Μάιο, η ίδια έχει εδόν και καιρό παραδόσει το επόμενο που προσφέρεται για τον Μάιο του '18 και βρίσκεται ήδη στον ρεβινιόνα μου μετεπόμενου. «Χωρίς πρόγραμμα αισθάνομαι ότι τρέμει η γη. Κανονικά, θα έπρεπε να είχα ξεκινήσει ήδη το γράψιμο». Σητώ να μου εξηγήσει αυτό το «κανονικά», γιατί υποχρέονται τον εαυτό της σε σχέδιο «Βιομηχανική παραγωγή της επόμενης επιτυχίας, σαν να γράφει στον αυτόματο, σκεπόμενος ότι κάτι τέτοιο ενδεχομένως να επηρεάζει την ποιότητα των γραπτών της. Πα τακείνη δήμως το επήσιο ραντεβού με τους αναγνώστες της είναι κάτι δεδουλεύο: «Όταν ξεκίνησα με τον Ψυχογίο, το '05, έγραφα ήδη συνέχεια, ασέγεις του αν ο προηγούμενος εκδότης μου μου τα απέριπτε. Εκ των πραγμάτων, είμαι πάντα μπροστά κατά ένα βιβλίο. Δεν το κάνω επιτήδειος, δεν πιέζομαι σε κάτι. Τώρα, ας πούμε, πάλι είναι η περίοδος που με τρόπει τα χέρια μου να ξεκινήσω».

Καθώς μου μιλά, παρατηρώ μια πολύ ιδιαίτερη λεπτομέρεια στη φίνα μαύρη πονκμάσια που φορά: μια μικρή αγγράφα με θηλά στην αριστερή πλευρά, κοντά στον ώμο, απ' όπου έχει κρεμασμένα τα γυαλιά της. Άπλο πάνω έχει ρημένο ένα μπορντό δερμάτινο τζάκετ, με το οποίο «παίζειν καθ' όλη τη διάρκεια της συνάντησης μας, τη μα το στηρίζει στον άνω, την άλλη και στους δύο, προς το τέλος το πετάει εντελώς – έχει χεραπάθει και βγάζει μια βεντάλια. «Μα, γιατί δεν καθίσουμε έξω!». Μια γυναίκα όλο νεύρο, αεικίνητη, από εκείνες που δεν θες και πολύ να τους πάντρας. Η ρουτίνα της είναι επίσης στρατιωτική. Ξυπνά στις 6 το πρωί και δεν θέλει κουβέντες, μέχρι να πιει καφέ, καπουτσίνο. «Η «κάλπημέρα» είναι μια εκεννυσιοτική κουβέντα για μένα. Μη βιάζεσαι, δες να πάει μεσημέρι, να δεξερεί αν θα είναι καλή η μέρα. Καφές, τοιγάρα, δύο μπισκότα και ανεβαίνω στο γραφείο. Δουλεύων ακατάπαυστα μέχρι το μεσημέρι, ως τις 3 τουλάχιστον. Όταν γράφω συγκεντρώνων και απόλιτα, μόνο αν γίνει πάλεμος και χάνουμε ότι μου αποστέλλει τη προσοχή!».

Όπως είχε επισημάνει η Τίνα Μανδήλαρά σε πρόσφατο άρθρο της για τη LiFO, «στα περισσότερα βιβλία της Λένας Μαντά κυριαρχεί η οικογενειακή αφήγηση, η λαϊκή ιστορία, το μυστικό που περνάει από γενιά σε γενιά και ορίζει τη δράση των επηγόνων. [...] Η ιστορία παίζει επίσης την κυριάρχο ρόλο, με τη μορφή της Λαζανάρα που παραμένει στο χρονοντόπλαστον των λαϊκών εξιστορίσεων και αναφορών». Εξάλλου και η ίδια η μορφή της Λένας Μαντά, η πληθωρικότητα και το μπριό της, όπως και τρίτες της, παραπέμπουν στην Πολύτισσα πρωΐσα της Μαρίας Ιορδανίδην. Τη ωράνια σε θεωρεί ότι οι δικές της πρωΐδες είναι χειραφημένες, σύμφωνα με τις διεθνείς τάσεις των τελευταίων ετών στην γυναικεία εμπορική λογοτεχνία, και φυσικά μου απαντά «άχι όλες». Πιατί ήμους; «Πιατί υπάρχει και αυτή η πλευρά! Νομίζω ότι απ' όλα έχει ο μπαζές». Οσο για τα αυστηρήστα ονόματα που επιλέγει να χρησιμοποιεί, μου περιγράφει ένα ενδιαφέρον παιχνίδι: «Έχω αποκλείσει ότι οι ονόματα του οικογενειακού μου περιβάλλοντος – Ελένη, Γιώργος, Μαρία, Αλέξανδρος. Έχω γκουγκλάρει σπάνια γυναικεία, σπάνια ανδρικά, έχω τυπώσει καταλόγους και σταν γράφω ένα νέο βιβλίο κάπου που θέλω να πάσσει το μάτι μου».

Όταν τολμώ να θίξω το αν θα επιχειρήσει ποτέ να κάνει κάτι εντελώς έξο από τα νερά της, για δοκιμή ή για να αποδείξει κάτι –στον εαυτό της ή στους επικότες της–, μου λέει με στόφωνο: «Ζαν τι δηλαδή; Να γράψω κάπι τον ηρογραφικό! Όχι. Δεν μου αρέσει να χυδαιολογώ. Ενώ είμαι τρομερά αθρόοδοτο στη χού μου, δεν μου αρέσει καθόλου να διαβάσω τέτοια κείμενα». Και οι κριτικές, που κατά καιρούς την έχουν «φαγιάσει»; «Επιτέλους, οι «ειδικοί» με άφησαν ήμουν! Με πελεκήσαν. Και τις χειρότερες επιθέσεις, τις πιο πρόστυχες, τις έχω δεχετές από ανθρώπους που υπότιθεται ότι υπηρετούν την τέχνη, την κουλτούρα, την υψηλή διανόηση. Όταν ο απλός κόσμος μου γράφει ότι δεν του άρεσε ένα βιβλίο μου, θα τους απαντήσω στην ενδεχομένως να μην είναι αυτό το είδος που τους αρέσει. Κάποτε, σε μια παρουσίαση, με ρώτησε κάποιος «εγώ διαβάζω Καζαντζάκη, υπάρχει έντονο και ένας λόγος να διαβάσω Μαντά;». Του χαμογέλασα και του απάντησα «δύναται, να μείνετε εκεί που είστε, είστε σε τόσο καλά χέρια!».

Τα βιβλία της Λένας Μαντά κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Ψυχογίος. Ειχαριστούμε δερμάτινο bar-restaurant Artisanal (Σηρίνη 2, Κηφισιά) για τη φιλοξενία.

**«Επιτέλους,  
οι «ειδικοί»  
με άφησαν  
ήμουν! Με  
πελεκήσανε,  
Και τις  
χειρότερες  
επιθέσεις,  
τις έχω  
δεχετές από  
ανθρώπους  
που  
υποτίθεται  
ότι υπηρετούν  
την τέχνη,  
την κουλτούρα,  
την υψηλή  
διανόηση».**

**Που  
υποτίθεται  
ότι υπηρετούν  
την τέχνη, την  
κουλτούρα,  
την υψηλή  
διανόηση».**



πλήττω ποτέ στο σπίτι, έχω πάρα πολλά πρόγραμμα να κάνω. Από το να διαβάσω, που πάντα έχω μια ντάνα βιβλία να με περιμένει, και να γράψω, μέρι και καντήσω, να πλέξω, να σκαλίσω τα τυουλάτια μου και να χάθω σε αναμνήσεις».

Και αυτός ο άνθρωπος είναι συμπαθής, αλέγρος, γεμάτος όρεξη να μιλήσει, με περιγραφές που δημιουργούν γλωφύρες εικόνες και με εκφραστικότητα κάπιοις φορές πομπόδη, σε πλήρη αναλογία με τα πολυσύλιδα βιβλία της – και με μεγάλη αυτογνωσία, παρά τον αέρα της σταρ, καταπάς φαινεται. Μου αναφέρει σε κάπια φάση των κουβέντων μας πόταν δεν της αρέσει το Twitter – πώς να περιοριστεί σε λιγοστούς χαρακτήρες; «Είσαι με τα καλά σους»; θα μου απαντήσει στην ερώτηση ότι έχει γράψει ποτέ για μεγάλη αυτογνωσία, παρά τον αέρα της σταρ, καταπάς φαινεται. Μου αναφέρει σε κάπια φάση των κουβέντων μας πόταν δεν της αρέσει το Twitter – πώς να περιοριστεί σε λιγοστούς χαρακτήρες; «Είσαι με τα καλά σους»;

Παραγγέλνει ένα ποτήρι λευκού κρασί χωρίς να δίνει ιδιαίτερη σημασία στις επικέτες που την προτείνουν. Από το πλατό τυριών που έρχεται ως συνδετικό σχέδιο δεν αγγίζει μπουκάλι – έχει μπει ήδη στη διάθεση συζήτησης και χαιρούμαι ιδιαίτερα για αυτό. Μόνο στο τέλος, κι αφού έχομε σχέδιον ολοκλήρωσε, θα δοκιμάσω τα γλυκά που μας έχουν οφείλει – παραδέχεται ότι δεν μπορεί να αντιταχεί σε αυτά και δείχνει ενδιαφέρον στις περιγραφές του μετρ. Πάντως, αν κάτι τη χαρακτηρίζει αδιαμφιστήτη, είναι η στρατιωτική συνέπεια. Το